

Kiss Károly: A közgazdaságtan jövője

A minap végigültem az MTA Jövőkutatási Bizottságának összejevetelét. Nem szoktam ide járni, mert jövő címén a jövőkutatás módszertanával foglalkoznak, a jövő legtöbbször szóba sem kerül. De most volt egy ígéretes cím: A közgazdaságtan jövője. Nem csalódtam, ez is a közgazdaságtan múltjáról és jelenéről szólt. Ráadásul még vitára, kérdések feltevésére sem volt lehetőség. Így ezen a felületen írok röviden arról, hogyan látom a közgazdaságtan jövőjét.

Nyilvánvaló, hogy a közgazdaságtannak a társadalom előtt álló problémákat kell megoldani, azokra kell választ találni. Én a következő három súlyos probléma jelentkezését látom az elkövetkező években:

1. Klímaváltozás és a globális környezeti gondok súlyosbodása.

A klímapolitika a 2015-ös párizsi megállapodáson alapul, melynek lényege, hogy a globális hőmérséklet emelkedése nem lépheti túl a +1,5 C fokot, mert ellenkező esetben nagymértékű és visszafordíthatatlan károsodások történnek a földi klímában és a természeti környezetben. Ennek betartása érdekében dolgozták ki a *net zero* (kibocsátás-közömbösítés) politikáját, ami azzal a kötelezettséggel jár, hogy 2050-ig a kibocsátott üvegházhatású gázokat közömbösíteni kell, és erre minden ország kötelezettséget vállalt.¹

(Az ábra forrása: *Der Spiegel* 4 / 2026, p. 8.)

A környezetgazdaságtan és az ökológiai közgazdaságtan jól kidolgozott, operacionalizálható eszköztárral rendelkezik mind a globális, mind a lokális környezeti problémák kezelésére. Az alkalmazás politikai döntés kérdése.

Igen ám, de az utóbbi években komoly tudósok kétségbe vonták – számomra eléggé meggyőzően – hogy a globális felmelegedés emberi tevékenység következménye lenne. Így a feladat változik, és ennek megfelelően az eszköztárat is át kellene alakítani: a nem antropogén eredetű klímaváltozás kezelésére.

2. A fejlett országok népességének előregedése

Ez a folyamat megállíthatatlannak tűnik. A reprodukciós ráta – az egyetlen Izrael kivételével – mindenhol a népesség szintentartásához szükséges 2,1 alatt van. Jó példa erre hazánk: bármit tesz a kormány, a születésszámokat nem tudja emelni (sőt, szinten tartani sem). Ugyanez a

¹ A részletek e folyóirat archívumában, az Éghajlat és környezeti válság c. fejezetben olvashatók: <https://utodaink-jovoje.hu/eghajlat.php>

helyzet Franciaországban, Svédországban, és Dél-Koreában is – az igen aktív „pronatalista” politika ellenére is csökken a népességszám.²

E helyzet gyökeresen új társadalompolitikát és szociálpolitikát igényel. Át kell alakítani a társadalombiztosítás rendszerét és a nyugdíjrendszert, meg kell változtatni a foglalkoztatási korhatárokat, széleskörű idősgondozási rendszert kell kialakítani.

3. A mesterséges intelligencia jelentkezése

A mesterséges intelligencia az élet minden területén jelentős változásokhoz vezet. Itt most egyre térünk ki részletesebben, a *foglalkoztatásra*. Mérvadó vélemények szerint (pl. IMF) a fejlett országokban még ebben az évtizedben (tehát nem a negyvenes, vagy az ötvenes években) **30 százalékos munkanélküliség várható!** A MI tömegesen helyettesíti az emberi munkaerőt. Aldous Huxley száz évvel ezelőtt azt írta a Szép új világban, hogy 2500-ban London utcáin tömegesen fognak térferegni a tétlen emberek, mert a gépek elveszik a munkájukat és kedélyjavítókra fognak élni. *De ez a helyzet nem 2500-ban, hanem már 2050-ben be fog következni!*³

A közgazdaságtannak az alábbi problémákat kell megoldani:

- a munkát osszák el újra (pl. 3 napos, ötórás munkahetek legyenek), vagy a jövedelmeket osszák el újra (a jövedelmek azoknál keletkeznek majd, akik az emberi munkaerőt helyettesítő MI-t működtetik)
- mit kezdjenek az emberek a nyakukba szakadt szabadidővel – bár ez már inkább a társadalompolitika gondja
- hogyan, milyen adórendszert működtessenek, hogyan szedjék be a költségvetés bevételeit.

Ezen túl még számtalan más probléma is hamarosan jelentkezni fog, pl.:

- nem lesz szükség jogászokra, mert a MI minden jogi helyzetre jobb tanácsot képes majd adni
- úgyszintén az orvosok zömére sem, mert a MI jobb diagnózist állít majd fel és jobb terápiát javasol (a torkunkat vagy a fájó térdünket majd neki is megmutathatjuk)
- A tanítás, oktatás teljesen át fog alakulni. Az unokáim már most a tableten, appok segítségével írják a házi feladatot. A szakképzésben és felsőfokú képzésben világszerte egyre több tanár és tanítás nélküli kurzuson lehet képesítést szerezni. A tanárok szerepe lényegesen redukálódni fog.

Bp, 2026. február 11.

---

² Lásd erről az Utódaink Jövője 2024/8. tematikus számát: <https://utodaink-jovoje.hu/2024-8szam.php>

³ Lásd erről az Utódaink Jövője 2026/15. tematikus számát: <https://utodaink-jovoje.hu/2025-16szam.php>